

**Praca z osobą stosującą przemoc,
z elementami prawa wraz z profilaktyką wypalenia zawodowego**

BLOK I

Praca z osobą stosującą przemoc.

Kraków, 2018
Prowadzący: Agnieszka Bartczak

Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania
ze środków otrzymanych od Wojewody Małopolskiego

Czym jest przemoc w rodzinie?

Stwórzmy w grupach własną definicję przemocy domowej

ZJAWISKO PRZEMOCY DOMOWEJ

- działanie lub zaniechanie dokonywane w ramach rodziny przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym, z wykorzystaniem istniejącej lub stworzonej przez okoliczności przewagi sił lub władzy,
- godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie (fizyczne czy psychiczne),
- powodujące u nich szkody lub cierpienie.

Czym są zachowania agresywne i sytuacje konfliktowe?

Zachowania agresywne i sytuacje konfliktowe

- ▶ Przemoc od agresji różni się tym, że w zachowaniach agresywnych siły są zazwyczaj wyrównane, natomiast w przemocy jest sprawca i ofiara. Gdy siły obu stron są równe i dochodzi do zachowań agresywnych, możemy mówić o sytuacji konfliktowej.
-

Jakie cechy charakteryzują sprawcę przemocy?

Psychologiczne czynniki wystąpienia przemocy

- niska samoocena,
- niezdolność do empatii,
- brak samokontroli,
- niewłaściwy obraz ofiary przemocy,
- niezdolność do nawiązywania prawidłowych więzi społecznych,
- poczucie osamotnienia,
- depresja itp

Spółeczno – demograficzne czynniki wystąpienia przemocy

- dziedziczenie wzorca przemocy z rodziny pochodzenia
- nadużywanie alkoholu lub środków psychoaktywnych,
- status zawodowy partnerów,
- status socjoekonomiczny - duże różnice w statusie społecznym partnerów zwiększają ryzyko przemocy
- sprawcami przemocy zazwyczaj są mężczyźni (następnie kobiety i nieletni)
- Stan zdrowia może mieć wpływ na wystąpienie przemocy (pourazowe uszkodzenia mózgu u ok. 60-90% sprawców, depresja oraz stany maniakalno - depresyjne)
- Nie można określić jednoznacznie jaki wiek charakteryzuje sprawcę przemocy – są to osoby do 18 rż jak i powyżej 18 lat

Jakie są rodzaje przemocy?

- ▶ Co charakteryzuje sprawców poszczególnych rodzajów przemocy?
- ▶ Co ich łączy?

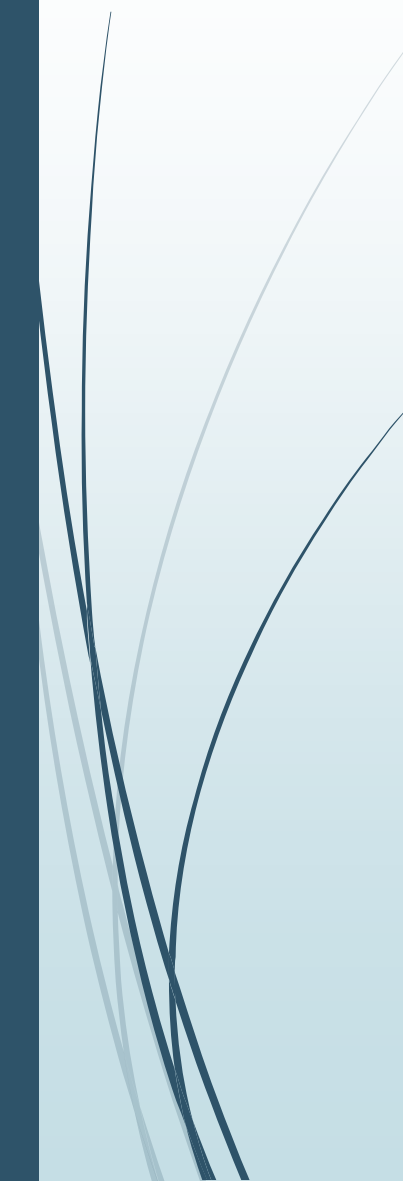
RODZAJE PRZEMOCY DOMOWEJ – ZACHOWANIA SPAWCÓW I OFIAR PRZEMOCY

Gorąca przemoc - o charakterze furii, sprawcy "upajają się" **stanem zmienionej świadomości**, który temu towarzyszy. Furia najczęściej rozładowuje się w aktach bezpośredniej agresji fizycznej i psychicznej. Sprawca gorącej przemocy przeżywa chwile poczucia winy i może angażować się w doraźne próby naprawiania szkód

Przemoc chłodna -Polega na **realizowaniu przez sprawcę specyficznego scenariusza zapisanego w jego umyśle**, a czasem również w obyczajach i środowiskowej kulturze. Pozorny spokój skrywający **silne emocje, ale skutecznie tłumione i kontrolowane.**

CYKLE PRZEMOCY – ZACHOWANIA SPRAWCÓW I OFIAR

- **FAZA - 1.** ESKALACJA NAPIĘCIA MIĘDZY SPRAWCĄ I OFIARĄ
 - **FAZA - 2.** ATAK FIZYCZNY
 - **FAZA - 3.** "MIODOWY MIESIĄC"-SPADEK NAPIĘCIA
-

CYKLE PRZEMOCY A ZACHOWANIA OFIAR I SPRAWCÓW

- ▶ **Sprawca**: znajduje poznawcze uzasadnienie dla aktów przemocy, obciążają odpowiedzialnością ofiary. W 1 fazie cyklu przemocy, każdy drobiazg wywołuje jego irytację. W 3 fazie po rozładowaniu napięcia i gniewu w fazie 2. przeżywa poczucie winy, okazuje skruchę, przeprosza i obiecuje, że to się już nie powtórzy.
- ▶ **Ofiara**: w 1 fazie cyklu przemocy kobieta wpada w apatię lub ogarnia ją silny niepokój. Czasem nie mogąc wytrzymać tego oczekiwania sama prowokuje spięcie. W 2 fazie kobieta znajduje się w stanie szoku, przeżywa przerażenie, złość, bezradność i wstyd. Kobieta zaczyna wierzyć, że partner się zmienił i że przemoc była jedynie wyjątkowym incydentem, który już nigdy się nie powtórzy. Demobilizacja ofiary – otwarcie na zranienie w kolejnej fazie

RODZAJE PRZEMOCY DOMOWEJ

- ▶ **Przemoc psychiczna** - to każde zachowanie, którego celem jest zmniejszenie poczucia własnej wartości, pozbawienie poczucia bezpieczeństwa w ofierze oraz wzbudzenie strachu i zniesienie poczucia kontroli nad własnym życiem (np. ciągłe krytykowanie, oskarżanie, grożenie, poniżanie, upokarzanie, izolowanie od rodziny i przyjaciół, wrogie nastawianie dzieci, stałe kontrolowanie, zabranianie opuszczania domu...).
- ▶ **Przemoc fizyczna** -to każde zachowanie, którego celem jest zadanie bólu fizycznego, uszkodzenie ciała, pogorszenie zdrowia czy pozbawienie ofiary życia (np. bicie, policzkowanie, kopanie, duszenie, ciągnięcie za włosy, pozbawienie jedzenia i snu...)

RODZAJE PRZEMOCY DOMOWEJ

- ▶ **Przemoc seksualna** – to min. wymuszanie stosunków małżeńskich (gwałt małżeński) i partnerskich, zgwałcenie przez osobę obcą, gwałty podczas konfliktów zbrojnych, molestowanie seksualne (w tym żądanie usług seksualnych w zamian za korzyści finansowe, zawodowe czy szkolne), przemoc seksualna wobec dzieci, zmuszanie do prostytucji i stręczycielstwo
- ▶ **Przemoc ekonomiczna** - odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspakajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny,

DLACZEGO OFIARY PRZEMOCY NIE ODCHODZĄ?-RELACJA MIĘDZY OFIARĄ PRZEMOCY A SPRAWCĄ

- ▶ **1. Poszukiwanie bezpieczeństwa -** **bezpieczeństwo w niebezpiecznym związku** nie oznacza fizycznego czy emocjonalnego zadowolenia. **Bezpieczeństwo oznacza życie w warunkach, które się dobrze zna.** Na pierwszy rzut oka wygląda to tak, jakby łatwiejsze do zaakceptowania było znane zło niż dobro, które jest niepewne i obce.
- ▶ **2. Zaślepienie – "To nie jest przemoc"** – mechanizm zaprzeczania

ĆWICZENIE

- **MOJE EMOCJE**
- **MOJE DOŚWIADCZENIA**
DOTYCHCZASOWE
- **MOJE POSTAWY** WOBEC
SPRAWCÓW

Mechanizmy działania sprawcy przemocy

- Zaprzeczanie
- Manipulowanie
- Zatajanie informacji
- Umniejszanie odpowiedzialności
- Obwinianie ofiary
- Szukanie koalicji przeciw ofierze
- Kontrolowanie
- Seksistowskie zachowania
- Zrywanie kontaktu
- Niska motywacja do korzystania z pomocy

Jak nawiązać kontakt z osobą stosującą przemoc?

- ▶ Jakie są Państwa doświadczenia?
- ▶ Co sprawia największą trudność?
- ▶ Co mogłoby to ułatwić?

Dialog ze sprawcą

- ▶ W sytuacji przemocy rodzinnej niezwykle ważne są emocje i osobiste przekonania osoby, która tej pomocy udziela.
- ▶ Mogą one być zarówno bardzo pomocne, ale również sprawiać, że nie dostrzeże się problemu, czy też inaczej go zinterpretuje.
- ▶ Sytuacja przemocy jest sytuacją silnie emocjonalną i to od tego czy osoba pomagająca będzie dobrze znała i rozumiała swoje emocje, zależy jej skuteczność.

3 kroki pracy ze sprawcą

1. Postawić granice, zatrzymać przemoc!
 2. Uświadomić czym jest przemoc. Dążyć do uświadomienia sprawcy, które jego zachowania to przemoc. Dążyć do zaakceptowania przez sprawcę, że stosował przemoc.
 3. Nauczyć panowania nad gniewem i agresją
- **POTEM:** Nauczyć wyrażać swoje potrzeby i budować partnerskie relacje

Jak rozmawiać ze sprawcą?

- Rozmawiać o zachowaniu – KONKRETNIE!
- Mówić o konsekwencjach
- Być konsekwentnym/wyciągać konsekwencje
- Działać zespołowo

Jak motywować sprawcę?

- Korzystaj w motywacji zewnętrznej
- Pokazuj realne straty ze stosowania przemocy
- Pokaż korzyści z pracy nad sobą
- Dawaj realne wybory

Rozpoznajemy i określamy cele pracy

- ▶ Jak to zazwyczaj wygląda w Państwa pracy?
- ▶ Jaskie elementy obejmuje rozpoznanie?

Rozpoznanie

- Określenie, czy sprawca nadal stosuje przemoc
- Formy i okoliczności stosowanej przemocy
- Aktualna sytuacja rodzinna i zawodowa
- Cechy osobiste
- Wcześniejsze terapie i działania korekcyjno – edukacyjne, interwencje oraz nich rezultaty
- Aktualny stan zdrowia

Jak zazwyczaj określcie Państwo cele pracy ze sprawcą?

Ustalenie celów

- uświadomienie, czym jest przemoc;
- zidentyfikowanie własnych zachowań przemocowych wobec bliskich;
- wzięcie odpowiedzialności za swoje zachowania przemocowe;
- rozpoznanie sygnałów ostrzegawczych, zapowiadających zachowania przemocowe;
- opracowanie „planu bezpieczeństwa” zapobiegającego użyciu siły i przemocy;
- nabycie nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów w rodzinie bez użycia agresji;
- nauka umiejętności partnerskiego układania stosunków w rodzinie, uczenie się korzystania z pomocy innych;
- nauka umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć.

Typy osób stosujących przemoc

- ▶ Jakiego rodzaju Państwo spotkaliście osoby stosujące przemoc?
- ▶ Jakimi są Państwa doświadczenia w pracy z każdym z nich?
- ▶ Na ile skuteczne okazały się podejmowane przez Państwa działania?

Typ agresywno - zastraszający

- Sprawcy o typie agresywno – zastraszającym charakteryzują się dużą pobudliwością emocjonalną, reagują łatwo i silnie nawet na najdrobniejsze zdarzenia. Osoby te wykazują skłonność do zachowań impulsywnych, są wybuchowe, łatwo reagują agresją słowną zarówno przez formę (krzyk, wrzask), jak i treść wypowiedzi (przekleństwa, groźby), nie powstrzymują się także od użycia siły fizycznej wobec innych. Wykazują małą odporność emocjonalną i tendencję do załamywania się w sytuacjach trudnych. Praca z takimi osobami będzie wymagała cierpliwości i konsekwencji. Ponieważ agresja prawdopodobnie jest reakcją na nadmiar stymulacji, służący redukcji emocji, skuteczne oddziaływanie powinno mieć wartość gratyfikacyjną, stanowić silne wzmocnienie dodatnie i dlatego może sprzyjać szybkiemu wyuczeniu. W tym przypadku dobre efekty może przynieść praca oparta o elementy terapii poznawczo – behawioralnej.

Typ pozornie podporządkowany

- Osoby stosujące przemoc o typie pozornie podporządkowanym charakteryzują się ogólnie wysokimi możliwościami adaptacyjnymi, krytycyzmem, w sytuacji frustracyjnej z reguły działają bardziej konstruktywnie, liczą się z informacją zwrotną o wynikach swojego postępowania. Wyraźnie zauważyć można spójność struktury „ja” (wysoka samoakceptacja, zdolność do samokontroli i kontroli nad otoczeniem w formie osiągania zamierzonych efektów oraz umiejętność przewidywania biegu zdarzeń, przeżywanie poczucia winy), która sprzyja poczuciu pewności siebie tych osób, potwierdza poczucie tożsamości i własnej wartości, osłabia poczucie zagrożenia. Praca z taką osobą będzie wymagała elementów terapii opartej na rozwiązaniach, gdzie opieramy się na zasobach i wzmocnieniu, ale dobre efekty da również klasyczne warunkowanie.

Typ manipulujący otoczeniem

- Osoba o typie manipulującym otoczeniem to osoba bardzo trudna we współpracy. Cechami głównymi tej grupy sprawców są: wrogość, niska reaktywność emocjonalna, bardzo niskie poczucie winy. Wrogość (uraza i podejrzliwość), przejawia się nienawiścią do otoczenia, zazdrością, tłumionym uczuciem gniewu i rozgoryczenia. Osoby te są przekonane, że inni czynią krzywdę lub ją planują. Często stoją w opozycji do autorytetów czy przedstawicieli władzy, często także dopuszczają się innych przestępstw. Są odporni na presję społeczną i wpływ innych, kontrolują otoczenie. Praca z tymi osobami wymaga żelaznej konsekwencji. Wymagają oni dużej mobilizacji i stymulacji, dobrze reagują na konieczność podejmowania wielu aktywności i motywacji do osiągnięcia celu.

Władza i kontrola jako taktyka przemocy

- Zastraszanie
- Przemoc emocjonalna
- Izolowanie
- Minimalizowanie, zaprzeczanie, obwinianie
- Poślugiwanie się dziećmi
- Przywileje głowy rodziny
- Przemoc ekonomiczna/finansowa
- Wymuszanie i groźby

Jaką rolę pełni przyjęcie przez
osoby stosujące przemoc
w rodzinie pełnej
odpowiedzialności za akty
przemocy?

Interwencja, praca korekcyjno – edukacyjna i programy terapeutyczno - psychologiczne

- Co Państwo myślicie na ten temat?

Interwencja

- ▶ Interwencja wobec Osoby Stosującej Przemoc – to podjęcie działań, których nadrzędnym celem jest obrona praw i bezpieczeństwa Osób Doświadczających Przemocy w oparciu o uprawnienia i cele instytucji, która przeprowadza interwencję. Dopuszczalne środki stosowane w interwencji, wynikają z zadań nałożonych na konkretną instytucję (stąd różnica w interwencji policji podczas awantury domowej, gdy celem jest zapewnienie bezpieczeństwa ofiary poprzez odizolowanie sprawcy, a sposobami oddziaływań podczas interwencji, której celem jest zmotywowanie ofiary do poszukania pomocy w sprawie zmiany własnych zachowań).

Oddziaływania korekcyjno- edukacyjne

- ▶ powstrzymanie osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem tej przemocy,
- ▶ rozwijanie umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie;
- ▶ kształtowanie umiejętności wychowawczych wobec dzieci bez używania przemocy,
- ▶ uznanie przez osobę stosującą przemoc w rodzinie faktu stosowania tej przemocy,
- ▶ zdobycie i podniesienie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie.

Oddziaływania psychologiczno – terapeutyczne

- ▶ Oddziaływania psychologiczno – terapeutyczne koncentrują się na poznaniu sprawcy i poszukiwaniu w nim zasobów pozwalających na zaistnienie zmiany. W zależności od rozpoznania następuje dobór optymalnej metody, która pozwoli na uzyskanie wymiernych efektów.

Jakie znacie Państwo narzędzia przydatne w pracy z osobami stosującymi przemoc?

Narzędzia przydatne w pracy

- ▶ Narzędzia pomocne przy pracy z osobami stosującymi przemoc to m. in. ćwiczenia kompetencyjne, narzędzia i metody używane w terapii krótkoterminowej skoncentrowanej na rozwiązaniach, takie, jak skalowanie, wzmocnienie , ale także elementy skutecznej komunikacji, aktywne słuchanie, rzeźba rodzinna, delegowanie zadań, kwestionariusze (kwestionariusz historii przemocy, kontrakt, itp.)

Narzędzia przydatne w pracy

- Komunikat „Ja”, który zawiera trzy elementy:
 1. Opis zachowania (fakty, a nie oceny i interpretacje),
 2. Nazwanie własnych emocji, które te zachowania wzbudzają,
 3. Związane z tym oczekiwania.

Narzędzia przydatne w pracy

1. Nazwanie czyjegoś zachowania, które wzbudza złość,
2. Ponowne nazwanie tego zachowania i swojej złości,
3. Powtórzenie kroku drugiego + przywołanie wsparcia (co zrobię, jeżeli ktoś nie zmieni swojego zachowania),
4. Realne przywołanie wsparcia (realizacja zapowiedzi wyrażonej w kroku trzecim)

Narzędzia przydatne w pracy

► Umiejętności asertywne:

1. Wyrażanie własnych przekonań i praw,
2. Radzenie sobie z krytyką (np. potwierdzenie, „sonda”, zamglenie i inne szczególne techniki asertywne),
3. Przyjmowanie pochwał,
4. Proszenie o pomoc.

Plan bezpieczeństwa

Techniki poznawczo-behawioralne :

- -moment pojawienia się emocji
- -moment przed utratą kontroli
- -moment utraty kontroli

W każdym z tych etapów analizujemy:

- - myśli (jakie się pojawiają),
- - uczucia i emocje,
- - sygnały z ciała (fizjologia),
- - zachowania (co wtedy robił).
- Analiza ma na celu umożliwienie rozpoznania tego stanu na samym początku.

Plan bezpieczeństwa

„Stop przerwa” – to etap mający na celu powstrzymanie się od przemocy. Jego przebieg obejmuje:

- - przygotowanie i informację o przerwie
- - rozpoznanie złości (objawy fizjologiczne)
- - przerwa (min. 25 min)
- - telefon do przyjaciela
- - powrót
- - rozmowa lub kolejna przerwa (jeśli objawy powrócą)

Przerwa na „ochłonięcie”

- - poinformowanie partnera o możliwości wyjścia w trakcie konfliktowej rozmowy
- - zaplanowanie miejsca na przerwę
- - zaplanowanie czynności w trakcie przerwy (sygnał wyjścia, rozładowanie napięcia, relaks, przemyślenie uczuć, przemyślenie konfliktu, powrót)

Bezpieczeństwo oraz komfort pracy osób prowadzących oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie

- ▶ Jak Państwo czujecie się w swojej pracy?
- ▶ W skali 1 – 10 na ile oceniacie Państwo swoje bezpieczeństwo i komfort w pracy?
- ▶ Jaki wynik na tej skali spowodowałby, że poczulibyście się Państwo lepiej?

Pytanie o cud 😊

- ▶ **Wyobraź sobie, że dzisiejszy dzień minie jak zwykle, a wieczorem położysz się spać i zaśniesz. W nocy stanie się cud i wszystkie te problemy, z którymi dziś tu jesteś zostaną rozwiązane. Ty jednak nic nie wiesz o cudzie. Gdy się przebudzisz, po czym poznasz, że cud się wydarzył?**

Bezpieczeństwo oraz komfort pracy

- Pomocne będą wszelkiego rodzaju techniki wzmacniające asertywność oraz sposób komunikacji oparty o konkrety i nieuchronność konsekwencji. Konieczne jest działanie zespołowe i wsparcie ze strony pozostałych członków grupy. Treningi kompetencyjne i regularne superwizje znacznie poprawiają komfort pracy w tak trudnych warunkach.

ZESPÓŁ EKSPERTÓW MANAGER (ZEM)

ul. Wielopole 18b (IV p.)

31-072 Kraków

tel./fax: 12 423-23-45

tel./fax: 12 423-23-48

e-mail: zem@zem.edu.pl

Szkolenie realizowane przez ROPS Kraków z udziałem dofinansowania ze środków otrzymanych od Wojewody Małopolskiego